

© Editions de la Table Ronde, 1964
Published by arrangement
with Literary Agency "Agence de l'Est"

Fordította: Vargyas Zoltán

BEVEZETŐ

Salvador Dali már évek óta közöl részleteket naplójából, amelyet rendszeresen vezet. Eleinte a *Ma vie re-secrète* [kb. Folytatólagosan titkos életem] címet szerette volna adni neki, hogy ekképpen folytassa a *La Vie secrète de Salvador Dali par Dali*-t [Salvador Dali titkos élete Dali tollából], de aztán inkább a valósághoz közelebb álló, pontosabb címet választotta, a *Journal d'un génie*-t [Egy zseni naplója]: ez szerepel már az első iskolai füzetben is, amelybe új műve első sorait vetette papírra. Tény, hogy valóban naplóról van szó. Dali ömlesztve tálalja elénk gondolatait, a tökéletességre törő festő gyötrelmeit, felesége iránt érzett szerelmét, rendkívüli találkozásait, esztétikai, morális, filozófiai, biológiai elmélkedéseit.

Zsenialitásának szédítően tudatában van. Úgy tűnik, ebből a lelkében gyökerező meggyőződésből merít leginkább erőt. Szülei azért keresztelték el Salvadornak, mert ő hivatott megmenteni az absztrakt művészet, az akadémikus szürrealizmus, a dadaizmus, egyáltalán minden anarchista „izmus” által fenyegetett modern festészetet. E napló tehát emlékmű, amelyet Salvador Dali önnön dicsőségére emel. Szerénységet hiába is keresnénk benne, annál megkapóbb az őszintesége. A szerző pimasz szemérmelenséggel, féktelen humorral, színporkázó játékosággal vesézi ki önmagát. Amiként a *Salvador Dali titkos élete*, az *Egy zseni naplója* is tisztelgés a Hagymány, a Katolicizmus és a Monarchia dicsősége előtt. Már ebből is látszik, mennyire felforgatónak tetszhet ez az írás a tudatlanok szemében.

Azt sem tudja az ember eldönteni, mit értékeljen benne leginkább: az őszinteséget a szerénységben, vagy a szerénységet az őszinteségben. Azzal, hogy maga ír a mindennapi életéről, megfricskázza életrajzíróit, és kicsit el is veszi a kommentátorok kenyerét. Elvégre ki más szólhatna róla hitelesebben, mint ő maga? Nem vitatjuk el tőle ezt a jogot, annál is kevésbé, mivel hallatlanul sok értékes adalékkal szolgál, s teszi mindezt a rá jellemző lenyűgöző intelligenciával és költőiséggel.

Azt hisszük, ismerjük Dalit, mert páratlan bátorsággal úgy döntött, hogy a nyilvánosság előtt éli le életét. Az újságírók mohón bevesznek mindent, amit csak előad nekik, úgyhogy végül is a józan paraszti esze lep meg bennünket a legjobban, például abban a jelenetben, amikor a sikerre szomjazó fiatalembernek azt tanácsolja, hogy ha nem akar éhezni és nem akar favágó munkát végezni, egyen inkább kaviárt és igyon pezsgőt. De legeslegjobban a gyökereit meg a csápjait szeretjük. A gyökerei mélyen lenyúlnak a földbe, és felkutatnak minden „vérbő” művet (a „vérbő” az egyik kedvenc szava), amit az elmúlt negyven évszázad során alkotott az ember festészetben, építészetben, szobrászatban. A csápjáival a jövőt tapogatja: kiszagolja, előre látja, és lélegzetelállító gyorsasággal fogja fel. Nem lehet elégszer elmondani, milyen kielégíthetetlen kíváncsisággal figyelte a tudomány eredményeit. Minden felfedezés, minden új találmány azonnal és jóformán áttétel nélkül visszhangra talál a műveiben.

Mi több, Dali a tudomány előtt jár, amikor különös, irracionális kerülővel előre megjósolja a racionális fejlődést. Ráadásul önnön fölfedezései gyakran túllépnek rajta, megelőzik, maguktól állnak össze szerves egésszé, amikor ő már rég nem is törődik velük. Különös élmény ez egy alkotónak. Pályakez-

dőként sok értetlenségben, elutasításban volt része, mára azonban oda jutott, hogy szinte mindenütt az ő műveit véljük látni. Mi több, a látszólag rendszertelenül elhintett gondolatai úgy kelnek életre, úgy öltenek alakot, hogy már nincs is szükségük őreá. Ezen néha elcsodálkozik. A sietve elvetett mag sarjat eresztett. Dali a rá jellemző szórakozottsággal szemléli a gyümölcsöt. A maga részéről már letett róla, hogy valaha is megvalósul elképzelése, és lám, egyesek akaratából, másrészt a véletlen folytán mégis szárba szökken, megérett, és sikert hozott.

Tegyük még hozzá, hogy az *Egy zseni naplója* egy igazi író műve. Dalinak különös tehetsége van a képalkotáshoz, tömören, erőteljesen fogalmaz. Szóhasználatát is ugyanaz a villódzás, barokkos, reneszánsz gazdagság jellemzi, akár a festményeit. Csak a helyesírást javítottuk, mert Dali minden nyelven – katalánul, spanyolul, franciául vagy angolul – egész egyszerűen fonetikusán ír, egyébként azonban mindent érintetlenül hagytunk: paráznságát, verbalizmusát, rögeszméit. Elsőrangú dokumentum ez egy nagyon jelentős, forradalmi festőről, egy sziporkázóan termékeny szellemről, aki két kézzel szórta a csodákat. Akik kedvelik a művészeteket meg az erős érzeteket, mint például a pszichiáterek, nagy élvezettel fogják forgatni e könyvet. Egy olyan emberről olvashatnak benne, aki így írt magáról: „Köztem és egy örült közt az az egyetlen különbség, hogy én nem vagyok örült!”

Michel Déon

PROLÓGUS

*Több különbség van egy ember meg egy másik ember,
mint két különböző fajú állat közt.*

MICHEL DE MONTAIGNE

A francia forradalom óta kártékony idiotizálási hajlam kapott lábra, ami abban áll, hogy a zseniket (leszámítva az életművüket) többé-kevésbé ugyanolyan emberi lénynek tekintik, mint a többi halandót. Ez nem igaz. És ha nem igaz rám, korunk legszélesebb látókörű szellemére, tehát egy igazi modern zsenire, még kevésbé igaz a reneszánsz csúcsát jelentő zsenikre, például Raffaellóra a csaknem isteni zsenire.

Jelen könyv be fogja bizonyítani, hogy a zseni mindennapi élete, az álma, az emésztése, az extázisai, a körme, a náthája, a vére, élete és halála gyökeresen más, mint a többi halandóé. Ez az egyedülálló könyv tehát az első olyan napló, amelyet egy zseni írt. És nemcsak hogy zseni írta, hanem az egyetlen olyan zseni, akinek egyedülálló módon egy zseni a felesége: Gala, korunk egyetlen mitológiai asszonya.

Természetesen mindent most nem mondunk el. E naplóban, amely szupertitkos életem 52-től 63-ig terjedő szakaszát öleli fel, lesznek üresen hagyott részek. Kérésemre és a kiadó jóváhagyásával bizonyos évek és bizonyos napok története egyelőre nem kerül kiadásra. A demokratikus rendszerek nem alkalmasak a tőlem megszokott döbbenetes felismerések publikálására. A kiadatlan részek az *Egy zseni naplója* első soroza-

tának következő nyolc kötetében fognak megjelenni, ha engedik a körülmények, ha pedig nem, hát a második sorozatban: ha majd Európa visszatér a hagyományos monarchiákhoz. De hogy a felajzott olvasó addig se maradjon kielégületlenül, már most megtudhat a Dali-atomról annyit, amennyit megtudhat.

Ezen egyedülálló, csodás, mindazonáltal szigorúan hiteles okoknak köszönhető, hogy a következő oldalak, elejétől a végéig (és anélkül, hogy nekem ehhez bármi közöm is volna), szakadatlanul és elkerülhetetlenül zseniálisak lesznek, pusztán csak azért, mert e hű napló szerzője az önök hűségese és szerény szolgája

A
1963

A
1952